

Taloudellinen eriarvoisuus 2022

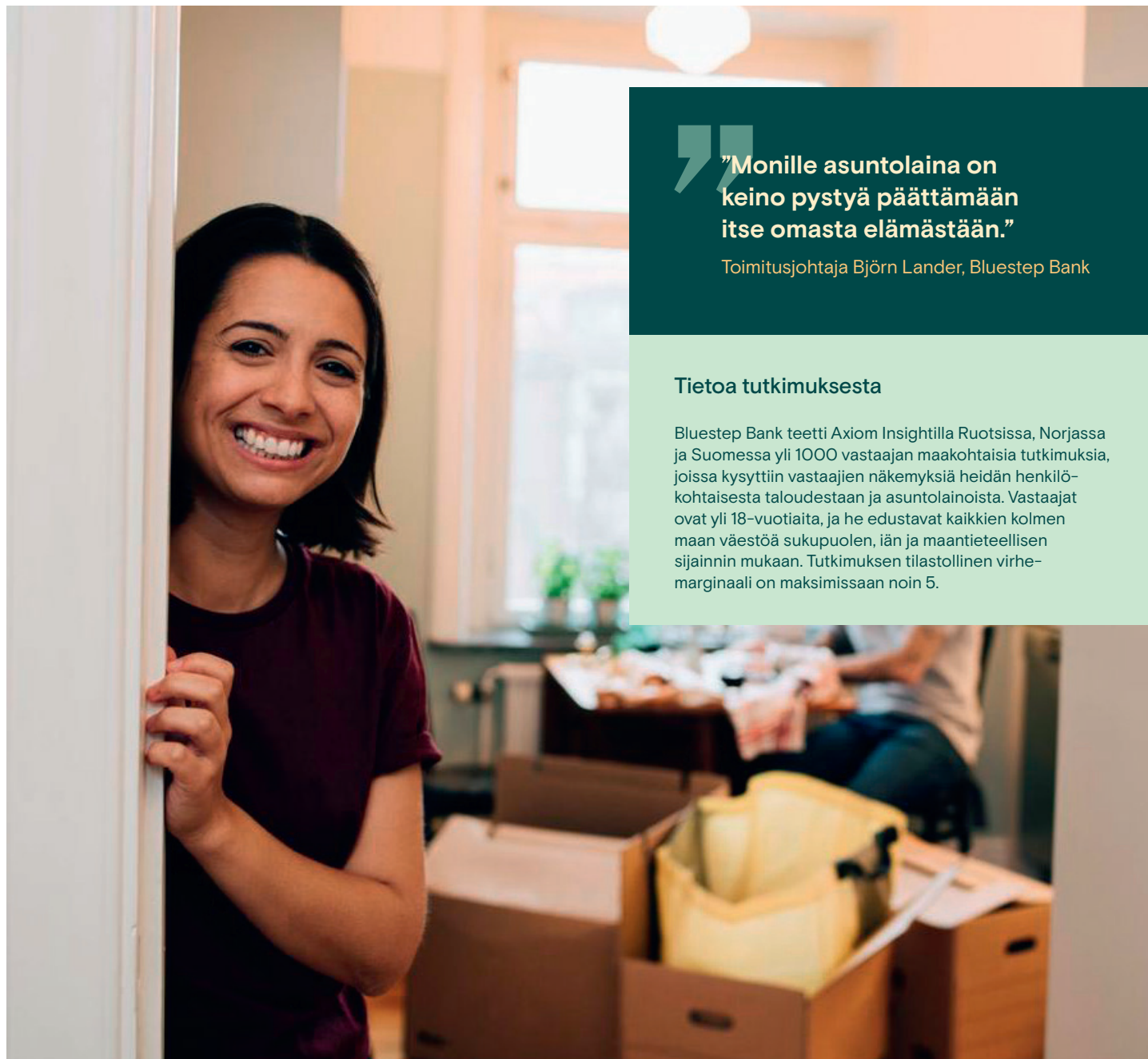
Kohti osallistavia asuntomarkkinoita

Taloudellinen eriarvoisuus 2022 – kohti osallistavia asuntomarkkinoita

Bluestep Bank.

Sisällys

Toimitusjohtajan sanat	02
Pohjoismaiden näkymät	03
Ruotsi	05
Tulokset minuutissa	05
Kynnykset korkeita Ruotsin asuntomarkkinoilla	06
Me, jotka käymme töissä, mutta joilla ei ole vakituista työsuhdetta	08
Me, jotka luomme työpaikkoja	10
Me, joilla on ollut taloudellisia vaikeuksia	11
Me, jotka olemme syntyneet muissa maissa	12
Me, jotka olemme joutuneet työmarkkinoiden ulkopuolelle	14
Taloudellinen voimattomuus ja Agenda 2030	16
Suomi	17
Taloudellinen eriarvoisuus Suomessa	17
Omistusasuminen ylläpitää varallisuutta	18
Taloudellinen tilanne kiinnostaa, mutta vaikutusmahdollisuuksia ei ole	19
Ulkopuolelle jää ihmisiä, joilla olisi maksukykyä	22
Yhteiskunnassa on löydettävä ne ihmisryhmät, joiden tulot laahaavat jäljessä	23
Norja	24
Norjalaiset kokevat, että korkea velkataso ja määräaikaiset työsuhteet vaikuttavat heidän henkilökohtaiseen talouteensa ja suhteeseensa pankkeihin	24
Pandemia jätti jälkensä	26
Norjalaiset Euroopan huippua velkamäärissä	27
Epätavalliset työsuhteet kuluttajien riesana	29
Oma koti voi olla osa ratkaisua	30
Lähteet	31

”Monille asuntolaina on keino pystyä päättämään itse omasta elämästään.”

Toimitusjohtaja Björn Lander, Bluestep Bank

Tietoa tutkimuksesta

Bluestep Bank teetti Axiom Insightilla Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa yli 1000 vastaajan maakohtaisia tutkimuksia, joissa kysyttiin vastaajien näkemyksiä heidän henkilökohtaisesta taloudestaan ja asuntolainoista. Vastaajat ovat yli 18-vuotiaita, ja he edustavat kaikkien kolmen maan väestöä sukupuolen, iän ja maantieteellisen sijainnin mukaan. Tutkimuksen tilastollinen virhemarginaali on maksimissaan noin 5.

”Olemme ylpeitä siitä, että olemme nykyaikainen asuntolainapankki, joka antaa yhä useammille ihmisille mahdollisuuden kasvaa sekä vapauden luoda omaa elämäänsä. Kun näemme ihmisen koko elämäntilanteen, voimme toivottaa tervetulleeksi enemmän asiakkaita.

Useammat ihmiset ansaitsevat päästä asuntomarkkinoille

Nyt keväällä 2022 mielessä on ennen kaikkea Ukrainan sota ja sen miljoonille ihmisille aiheuttamat kärsimykset. Pitkä rauhan aika Euroopassa on särkynyt ja tulevaisuus on epävarma. Tätä taustaa vasten monet niistä asioista, joiden kanssa painiskelemme Pohjoismaissa, voivat tuntua aika merkitykseltömiltä.

Silti tuntuu edelleen hyvältä olla töissä Bluestep Bankissa. Olemme ylpeitä siitä, että olemme erilainen asuntolainapankki. Toivotamme tervetulleeksi myös asiakkaat, jotka eivät voi kääntyä oman pankkinsa puoleen, koska perinteinen pankkijärjestelmä sulkee osan ihmisistä ulkopuolelle. Heillä saattaa olla epätyypillinen työsuhde tai he työskentelevät freelance-pohjalta tai tuntipalkalla, jolloin heidän tulonsa ovat epäsäännöllisiä, tai he ovat jossain vaiheessa saaneet luottohäiriömerkinnän.

Monille asuntolainaa on tie voimaantumiseen – mahdollisuus hankkia työpaikka suurkaupungista tai muuttaa paikkakunnalle, jossa lasten koulunkäynti sujuu paremmin. Omistusasunto voi myös auttaa säästämään, kartuttamaan pääomaa ja saamaan oma talous raiteilleen. Omista asioista päättämisen vastakohta on voimattomuus. Se tarkoittaa kyvyttömyyttä hallita omaa arkeaan ja tarjota lapsilleen ja läheisilleen sellainen elämä kuin nämä ansaitsevat. Varsinkin silloin, kun kaikki hinnat sähköstä kahviin nousevat, monilla tavallisilla ihmisillä on niukasti tai ei lainkaan joustovaraa. Se on hyvin hankala tilanne. Lisäksi on otettava huomioon, mitä laajalle levinnyt taloudellinen voimattomuus merkitsee yhteiskunnan kehityksen, uuden luomisen ja aloitteellisuuden kannalta.

Monet tuntevat, että heidät on sysätty syrjään

Siksi tämänvuotisessa raportissa keskitytään taloudellisen osallisuuden ja huono-osaisuuden välisiin yhteyksiin. Selvitämme, miten yleistä tällainen voimattomuuden tunne

on Bluestep Bankin kohdemaissa Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa, ja miten tärkeä asia asuntolainaa voi olla ihmisen perustarpeiden tyydyttämisen näkökulmasta. Hyvä uutinen on, että lähes puolet näiden kolmen maan asukkaista kokee, että heillä on erittäin hyvät edellytykset vaikuttaa omaan talouteensa. Entä se toinen puolikas? Siellä on nähtävissä useita isoja haasteita. Ruotsissa 30 prosenttia ulkomailla syntyneiden vanhempien lapsista arvioi mahdollisuutensa oman asunnon hankkimiseen heikoiksi, kun taas Norjassa, jossa omistusasuminen on erittäin yleistä, suuri osa väestöstä kamppailee muiden isojen velkojen kanssa. Kaikissa kohdemaissa on suhteellisen suuri väestönosa, joka on ainakin joskus kokenut jääneensä perinteisten pankkipalvelujen ulkopuolelle.

Toivottavasti tämänvuotinen raportti edistää rakentavaa keskustelua Ruotsin, Norjan ja Suomen asuntoluottomarkkinoista. Taloudelliseen voimattomuuteen puuttumiseen on monta syytä, esiintyy sitä sitten missä muodossa tahansa. Omana panoksenamme kerromme tässä raportissa ihmisten arjesta ja niistä haasteista, joita he markkinoilla kohtaavat.

Toimitusjohtaja Björn Lander

Yksi kolmesta pohjoismaalaisesta kokee pankkien sivuuttavan heidät

Ruotsin, Norjan ja Suomen asuntomarkkinat toimivat eri tavoin ja maiden väestörakenne on erilainen. Esimerkiksi Norjassa omistusasuminen on hyvin yleistä, mikä johtuu siitä, että asuntolainaa on helpompi saada työsuhteen tyypistä riippumatta, sekä siitä, että luottohistoria ei ole yhtä merkittävä este kuin muissa maissa. Suomen asuntolainamarkkinat muistuttavat enemmän Ruotsin markkinoita, mutta maan vuokramarkkinoita pidetään Ruotsia tehokkaampina¹⁾.

Tutkimuksemme osoittaa, että Bluestep Bankin palvelut vastaavat tarpeisiin kaikissa kolmessa maassa ja että monet kokevat taloudellista voimattomuutta, vaikkakin eri syistä.

» **27 %**

ruotsalaisista kokee, että pankit eivät ymmärrä heidän tilannettaan

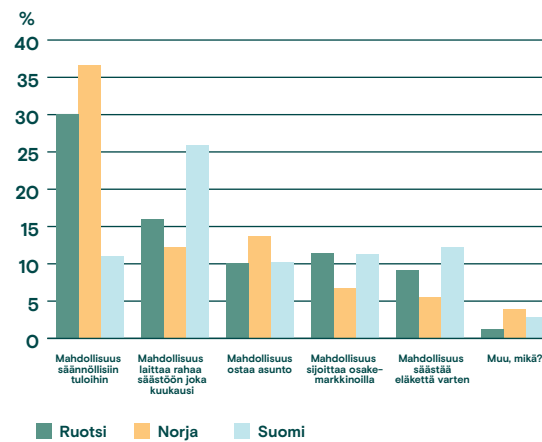

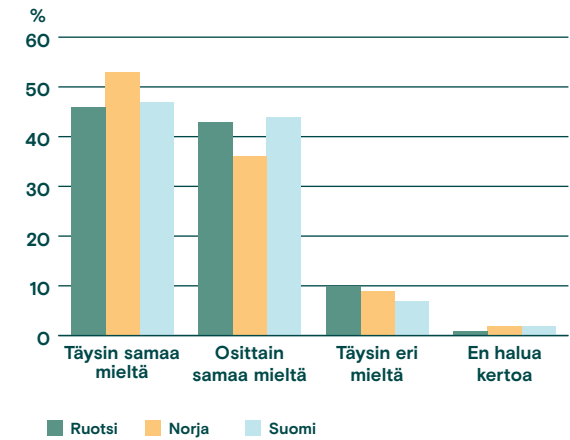
» **16 %**

**norjalaisista on kokenut
pankkien sivuuttaneen heidät
velkaantuneisuuden vuoksi**

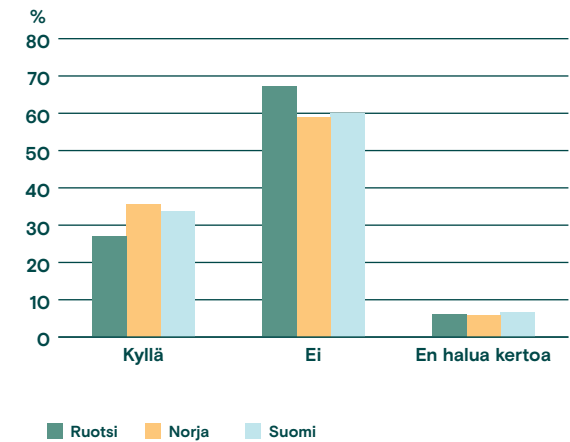
**Mikä olisi mielestäsi tärkeintä, jotta voisit
vaikuttaa omaan taloudelliseen tilanteeseesi?**

**Koetko, että pystyt vaikuttamaan
omaan talouteesi?**

**Oletko joskus kokenut, että perinteiset pankit
sivuuttavat sinut esimerkiksi, kun olet hakenut lainaa?**

Tulokset minuutissa

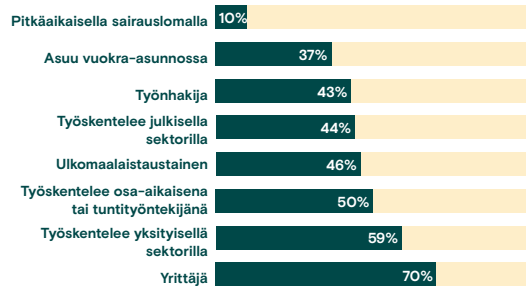
Jos haluaa maksimoida mahdollisuutensa asuntolainamarkkinoilla Ruotsissa, kannattaa solmia parisuhde ja hankkia vakituinen työpaikka yksityiseltä sektorilta. Tämä tuskin tulee yllätyksenä kenellekään. Kaikissa väestöryhmissä on kuitenkin suhteellisen paljon niitä, jotka kokevat, että heillä on vain rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa omaan talouteensa ja että perinteiset pankit ovat jättäneet heidät oman onnensa nojaan.

- Työsuhteen muoto on yksi keskeisiä syitä syrjäytymiseen, samoin kuin aiemmat maksuhäiriöt ja vastaajien raportoima tiedon puute. Raportti osoittaa, että:
- 21 prosentilla ei ole kunnollisia edellytyksiä hankkia omistusasuntoa
- 22 prosenttia pystyy säästämään käsirahan asunnon ostoon
- 53 prosentilla ei ole minkäänlaisia tai on vain hyvin vähäisiä mahdollisuuksia vaikuttaa omaan talouteensa
- 36 prosenttia ei koe olevansa pankeille ensisijainen asiakas

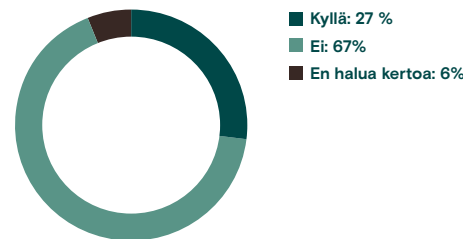
21 %:lla

ei ole kunnollisia edellytyksiä hankkia omistusasuntoa

Minulla on hyvät edellytykset vaikuttaa taloudelliseen tilanteeseeni

Oletko koskaan kokenut, että perinteiset pankit sivuuttavat sinut esimerkiksi hakiessa lainaa?

Miksi olet kokenut, että pankit sivuuttavat sinut?

Kynnykset korkeita Ruotsin asuntomarkkinoilla

On hyvin tiedossa, että Ruotsissa on korkea kynnyks ostaa asunto. Tämä oli myös vuoden 2021 Bluestep-raportin teema, ja tilanne on sittemmin kärjistynyt niin vakavaksi, että hallitus ehdotti huhti-kuussa erityistoimia ensiasunnon ostajien auttamiseksi.

Ehdotus valtion erillisestä lainasta ensiasuntojen ostajille vastaa todelliseen tarpeeseen, mikä havaittiin myös meidän tutkimuksessamme. Vain 22 prosenttia vastaajista uskoo pystyvänsä säästämään käsirahan verran (15 % työnhakijoista ja 19 % kokopäiväopiskelijoista).

Tämä laina ei kuitenkaan ratkaise perusongelmaa eli sitä, että useimmat pankit torjuvat ihmiset, jotka eivät vastaa niiden käsitystä kelvollisesta asiakkaasta. Perusteena voi olla määräaikainen työsuhde, tuntipalkka, yrittäjyys tai pelkästään se, että hakija on juuri tullut työmarkkinoille ja hänen luottohistoriansa on lyhyt. Myös muilla tekijöillä on vaikutusta. Lähes puolet kaikista yhden huoltajan

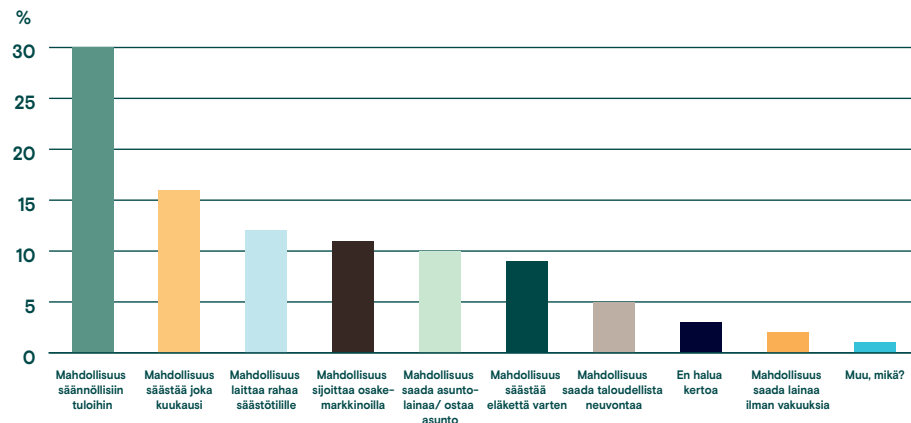
Kaikki ihmiset eivät sovi perinteisten pankkien malleihin. Aina ei saa mahdollisuutta kertoa tilanteestaan hakemuksen käsittelijälle. Kukaan pankissa ei kuuntele eikä yritä ymmärtää, mihin ihminen pystyy ja mitä hän haluaa. Meillä ei ole yksittäisiä kriteerejä, joiden perusteella hakemus hylättäisiin automaattisesti vaan me keskustelemme ihmisten kanssa. Siten voimme auttaa useampia ihmisiä.”

Sarmad Jawady, maajohtaja, Bluestep Bank

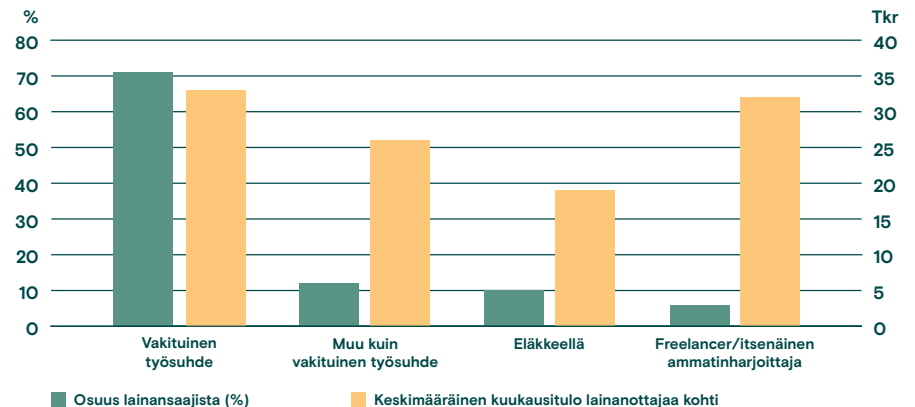
1 009 ihmistä vastasi

Tutkimuksen vastaajat ovat yli 18-vuotiaita ja edustavat Ruotsin väestöä sukupuolen, iän ja maantieteellisen sijainnin mukaan. Tulokset edustavat tilastollisesti Ruotsin yleisöä 5 prosenttiyksikön marginaalilla.

Mikä olisi mielestäsi tärkeintä, jotta voitaisiin vaikuttaa omaan taloudelliseen tilanteeseesi?

Bluestep Bankin asiakkaita 2021: Työsuhteen muoto ja osuus lainansaajista

Uusia ehdotuksia osallistavampien asuntomarkkinoiden luomiseksi

Kevään aikana on esitelty kaksi hallituksen selvitystä, joissa on ehdotuksia Ruotsin asuntomarkkinoiden tekemiseksi osallistavimmiksi.

Raportissa ”Sosiaalisesti kestävä asuntotuki – aikamme suuri asuntososiaalinen kysely” tutkija Karolina Skog ehdottaa uutta asuntotukilakia, joka helpottaa pienituloisten kotitalouksien asunnon saamista. Raportin mukaan hallituksen on myös otettava enemmän vastuuta asuntotuista.

Muutamaa viikkoa myöhemmin esitellyssä raportissa ”Ehdotuksia ensiasunnon ostajien pääsyn helpottamiseksi asuntomarkkinoille” ehdotettiin ensiasunnon ostajille erityistä aloituslainaa, jonka avulla olisi mahdollista saada lainaa jopa 95 prosenttia asunnon arvosta. Tämä helpottaisi käsirahan säästämistä.

lapsiperheistä kokee pankkien torjuneen heidän lainahakemuksensa. Vastaava luku lapsettomiin pariin kohdalla on 18 prosenttia, sillä heidän taloutensa katsotaan olevan vakaammalla pohjalla.

Sivuutettu maksukyvyystä huolimatta

Vuoden 2022 tutkimus osoittaa, että jopa 36 prosenttia väestöstä kokee, etteivät he ole pankkien ensisijaisia asiakkaita. Me Bluestep Bankissa kuitenkin tiedämme, että monilla näistä torjutuista asiakkaista on hyvät edellytykset ja kyky hoitaa asuntolainansa. He nimittäin kääntyvät meidän puoleemme. Tosiasia on, että 98 prosenttia asiakkaistamme maksaa korot ja lyhennykset ajallaan.

Kyse ei ole pelkästään asunnon hankkimisesta. Kyse on taloudellisesta itsenäisyydestä. Noin puolet Bluestep Bankin asiakkaista käyttää asuntovakuudellisen lainan pienten

lainojen ja luottojen yhdistämiseen, mikä alentaa huomattavasti heidän yhteenlaskettuja korkokustannuksiaan. Tämä puolestaan mahdollistaa pitkän tähtäimen säästämisen eläkettä, taloudellista puskuria tai vaikka lomamatkaa varten.

Entä miten käy niiden, jotka eivät saa asuntolainaa, ja mitkä ryhmät erottuvat joukosta?

Ne 13 prosenttia ruotsalaisista, joilta on joskus evätty asuntolainaa, joutuvat esimerkiksi tekemään vuokrasopimuksen pimeillä markkinoilla (8 %), ottamaan kalliin vakuudettoman lainan tai yksinkertaisesti asumaan toiveidensa vastaisesti. Noin viidenneksen taloudellinen tilanne on heikentynyt asuntolainan epäämisen vuoksi.

Seurauksena on yhä useammin taloudellinen voimattomuus. Vaikka vain noin joka kymmenes ruotsalainen kokee, ettei hänellä ole lainkaan mahdollisuuksia vaikuttaa omaan talouteensa, yli puolet katsoo, että vaikutusmahdollisuudet ovat rajalliset. Syyt ja seuraukset tietenkin vaihtelevat. Seuraavissa osioissa kuvataan ihmisiä, joita perinteiset pankit useimmiten karsastavat.

Joka viidennen
taloudellinen tilanne on heikentynyt
asuntolainan epäämisen vuoksi

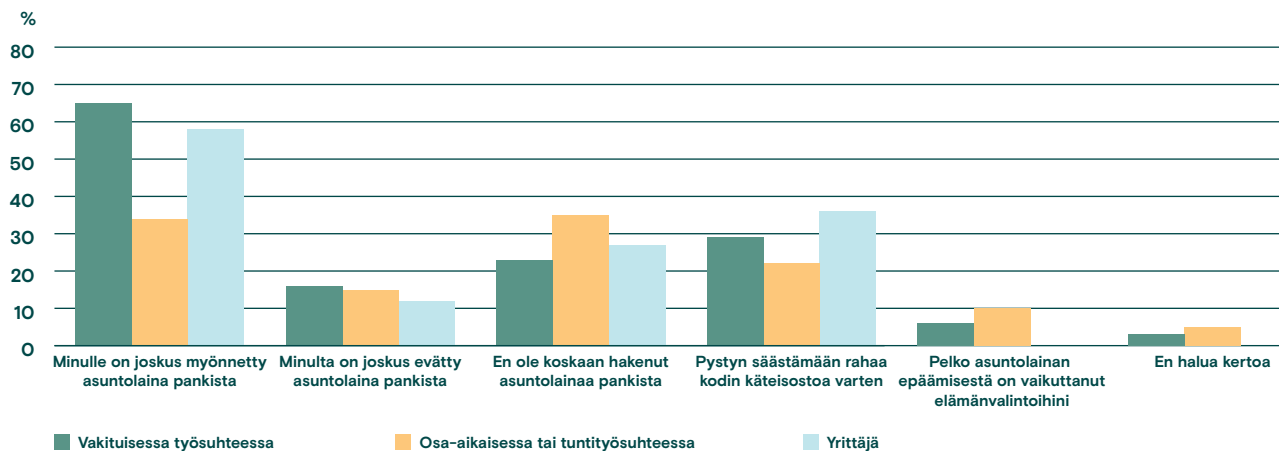
Me, jotka käymme töissä, mutta joilla ei ole vakituista työsuhdetta

On ehkä itsestään selvää, että ihmisillä, joilla on epäsäännölliset tulot ja määräaikainen työsuhde tai osa-aikatyö, on myös muita enemmän vaikeuksia saada asuntolainaa ja siten vähemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan talouteensa. Asian ei ole pakko olla näin. Lähes 30 prosenttia Bluestep Bankin vuonna 2021 antamista lainoista myönnettiin muille kuin vakituksessa työsuhhteessa oleville henkilöille.

Tämä on iso ryhmä Ruotsissa. Määräaikaisessa työsuhhteessa olevien (muut kuin vakituiset työsuhhteet Ruotsin Tilastokeskuksen määritelmän mukaan) osuus koko työvoimasta on noin 15 % eli noin 750 000 henkilöä. Lisäksi on yksityisyrittäjiä, joita arvioidaan olevan hieman yli 300 000 henkilöä. Tämä tarkoittaa, että yli miljoonalla ihmisellä on selvinen työsuhteen muoto, joka lisää riskiä joutua perinteisten pankkien sivuuttamaksi.

Entä tuntipalkkaiset ja määräaikaiset ja paljon puhutun ”keikkatalouden” piirissä työskentelevät? Määräaikaistyö on yleisintä 15–24-vuotiaiden nuorten keskuudessa, joita on yli kolmannes koko ryhmästä. Ulkomailla syntyneet ovat myös yledustettuina: 31 prosenttia kaikista määräaikaisista työntekijöistä on syntynyt muualla kuin Ruotsissa.

Mikä seuraavista koskee sinua?

Onko epävarmoilla tuloilla elävien ruotsalaisten osuus kiihtynyt ruokatoimituspalveluiden, pyörälähetien ja uusien yhteiskäyttöpalvelujen myötä? Tilastojen perusteella ryhmän osuus markkinoilla ei kasva, mutta heitä on paljon. Lisäksi yhä useammat ulkomailla syntyneet sekä ikääntyneet ansaitsevat elantonsa tällä tavalla²⁾.

On vaikea sanoa, onko tämä seurausta keikkatalouden kasvusta, mutta Bluestep Bankin kannalta on mielenkiintoista, jos vuokratyöstä tulee suurille väestöryhmille yleinen tapa ansaita elantonsa.

Ovatko pankit vain vakituksessa työsuhteessa oleville?

Vaikka muilla kuin vakituksessa työsuhteessa olevilla ja itsenäisillä ammatinharjoittajilla on hyvät edellytykset järjestää

taloutensa ja ottaa asuntolainaa, vain kolmasosalle tästä ryhmästä on myönnetty asuntolainaa. Tässä joukossa on myös enemmän niitä, jotka sanovat, että huoli asuntolainan epäämisestä vaikuttaa heidän elämäntapaansa.

Määräaikaisten työntekijöiden joukossa on myös enemmän niitä, jotka suhtautuvat skeptisesti pankkien haluun saada heidät asiakkaakseen. Heidän joukossaan oli kolme kertaa enemmän vastaajia, jotka ovat täysin eri mieltä väitteestä "Pankit ovat kaltaisiani ihmisiä varten" kuin vakituksessa työsuhteessa olevien tai yrittäjien joukossa. Tuntipalkkaisten ja osa-aikaisten työntekijöiden joukossa on myös selvästi yleisempää peräänkuuluttaa taloudellista neuvontaa ja helposti ymmärrettävää tietoa ja/tai tietoa eri kielillä.

30 %

Bluestep Bankin lainoista myönnetään muille kuin vakituksessa työsuhteessa oleville

Julkisella sektorilla osa-aikaisten tai tuntityöntekijöiden osuus on hieman suurempi kuin yksityisellä sektorilla, mikä johtuu todennäköisesti siitä, että osa-aikaisuus tai tuntityö ovat yleisempiä työsuhteen muotoja esimerkiksi lastenhoitajien, lähihoitajien ja puhtaanapidon työntekijöiden ammattiryhmissä.

Julkisen sektorin työntekijät kokevat olonsa turvalliseksi

Tutkimus osoittaa myös, että julkisen sektorin työntekijät ovat asuntolainamarkkinoilla ryhmänä huomattavasti heikommassa asemassa kuin yksityisen sektorin työntekijät tai itsenäiset ammatinharjoittajat. Selvästi pienempi osuus heistä (20 %) kuin muiden ryhmien edustajista (30 %) kertoo omistavansa asuntonsa, ja lähes kolmasosa ilmoittaa, ettei ole koskaan hakenut asuntolainaa.

Näin siitä huolimatta, että julkisella sektorilla työskentelevillä on yleisesti ottaen vahvempi luottamus pankkeihin kuin muissa ryhmissä. Vain häviävän pieni osa (2 %) julkisen sektorin työntekijöistä on täysin eri mieltä väitteestä, jonka mukaan pankit ovat heidän kaltaisiaan ihmisiä varten. He eivät myöskään koe, että heillä olisi heikommalla edellytyksellä vaikuttaa omaan talouteensa kuin muilla ryhmillä. Ehkä julkisen sektorin työpaikka antaa tiettyä turvaa, joka suojaaa taloudellisen voimattomuuden kokemukselta.

Me, jotka luomme työpaikkoja

Tutkimukseen vastanneista yrittäjät ovat selvästi ryhmä, joka kokee voivansa vaikuttaa omaan talouteensa merkittävästi. Näin siitä huolimatta, että yrittäjissä oli myös eniten niitä, jotka kokivat, että perinteiset pankit karsastavat heitä.

”Minulla on epäsäännölliset tulot freelancerina, eikä minua pidetä riskittömänä asiakkaana”, eräs vastaaja kertoo.

Lähes 10 prosenttia Ruotsin työllisistä on yrittäjiä, jotka luovat työpaikkoja ja vauhdittavat Ruotsin taloutta. Ruotsin yrittäjäjärjestön mukaan neljä viidestä työpaikasta luodaan alle 50 työntekijän yrityksiin.

Itsenäisten ammatinharjoittajien, joilla on usein oma yritys ilman työntekijöitä, osuus työväestöstä on noin

6 prosenttia eli heitä on hieman yli 300 000. Tämä on ryhmä, johon pandemia iski pahasti, erityisesti palvelualalla. Kyseessä on myös ryhmä, jossa epäsäännölliset tulot ovat yleisiä, mikä lisää riskiä joutua pankkien sivuuttamaksi. Jos taloudellinen syrjäytyminen vaikuttaa ryhmään, joka on niin tärkeä sekä Bluestep Bankille että Ruotsille, haluamme ymmärtää paremmin miksi ja mitä asialle voidaan tehdä.

Yrittäjät ovat tutkimuksen mukaan kokopäiväisten opis-

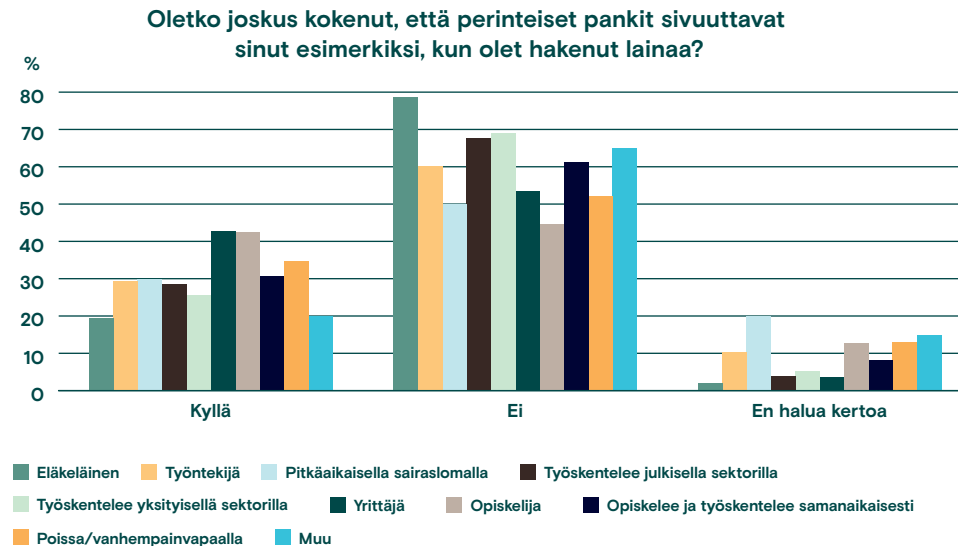
kelijoiden ohella se ryhmä, joka selvimmin (43 %) kokee tulleeensa joskus torjutuksi perinteisissä pankeissa. Ei liene mikään yllätys, että yrittäjät muita useammin katsovat myös, että pankit eivät ymmärrä heidän tilannettaan. Kolmasosa yrittäjistä on täysin eri mieltä tai eri mieltä väitteestä, että pankit ymmärtäisivät heitä.

Tutkimus ei anna yksiselitteistä vastausta siihen, mistä kenkä oikeastaan puristaa. Bluestep Bankin asiakastilastot tarjoavat joitakin mahdollisia selityksiä.

Useammin ongelmia luottohistorian kanssa

Yrittäjät eivät tietenkään ole mikään homogeeninen ryhmä. Heidän joukossaan on sekä isohkojen yritysten johtajia että yksityisyrittäjiä, esimerkiksi kampaajia tai kirvesmiehiä.

Meiltä lainaa ottaneilla yrittäjillä on ollut keskimäärin suhteellisen korkeat tulot ja isot lainat verrattuna muihin asiakkaisiin. Heillä on kuitenkin myös todennäköisemmin ollut luottohistoriaongelmia: noin 50 prosentilla kaikista Bluestep Bankin asiakkaina olevista itsenäisistä ammatinharjoittajista on yksi tai useampi maksuhäiriömerkintä. Maksuhäiriömerkintöihin liittyvät summat ovat isompia kuin muilla asiakkailla keskimäärin: noin 100 000 SEK, kun muilla asiakkaillamme niitä on noin 30 000 SEK.

43 %

yrittäjistä kertoo tulleeensa joskus torjutuksi perinteisissä pankeissa.

Me, joilla on ollut taloudellisia vaikeuksia

Taloudellinen voimattomuus johtuu tietenkin usein maksuhäiriömerkinnöistä. Aiemmat ongelmat vaikeuttavat uusien lainojen saamista, jolloin mahdollisuudet saada talous kuntoon heikkenevät.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana ulosottovelallisten määrä on laskenut jonkin verran runsaasta 420 000:sta 390 000:een³⁾. Osasyynä voi olla velkasaneerausten yleistyminen. Monet kääntyvät kuitenkin edelleen Bluestep Bankin puoleen, koska perinteiset pankit torjuvat heidät heikon luottohistorian vuoksi, vaikka heillä olisi muuten hyvät edellytykset asuntolainan takaisinmaksuun. Noin 46 prosentilla Bluestep Bankin asiakkaista on yksi tai useampi maksuhäiriömerkintä. Asiakkaiden keskimääräiset tulot vaihtelevat eläkeläisten ja erilaisten etuuksien saajien 18

500 kruunusta/kk vakituisten työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien yli 33 000 kruunuun/kk.

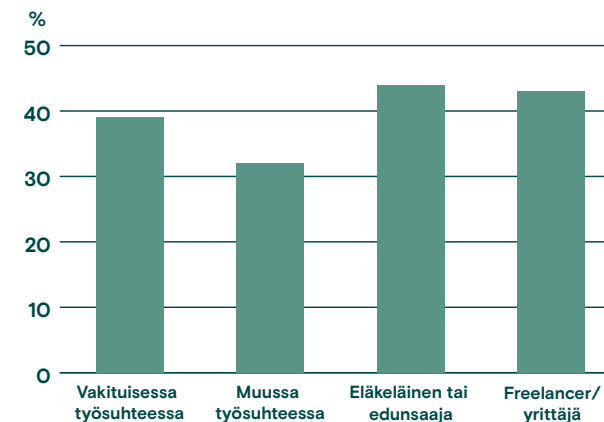
Noin puolet Bluestep Bankin asiakkaista pyrkii myös laittamaan taloutensa kuntoon ja yhdistelemään aiempia lainoja. Kotitalouksilla on keskimäärin 350 000 kr vanhoja vakuudettomia lainoja, mutta Bluestep Bankin myöntämän asuntolainan ansiosta heidän taloudellinen turvallisuutensa paranee ja kuukausimaksut alenevat.

Bluestep Bankin mielestä on tärkeää tarkastella asiakkaidemme yleistä takaisinmaksukykyä eikä vain yksittäisiä tekijöitä, kuten työsuhdetta tai luottohistoriaa. Siten yhä useampi ihminen voi hankkia oman kodin ja elää turvallisemmin. Lisäksi he voivat käyttää asuntolainaa keinona päästä eroon kalliista pikkuvipeistä, ja siten luoda paremmat edellytykset pitkäaikaissäätämiseksi.”

Björn Lander, toimitusjohtaja, Bluestep Bank

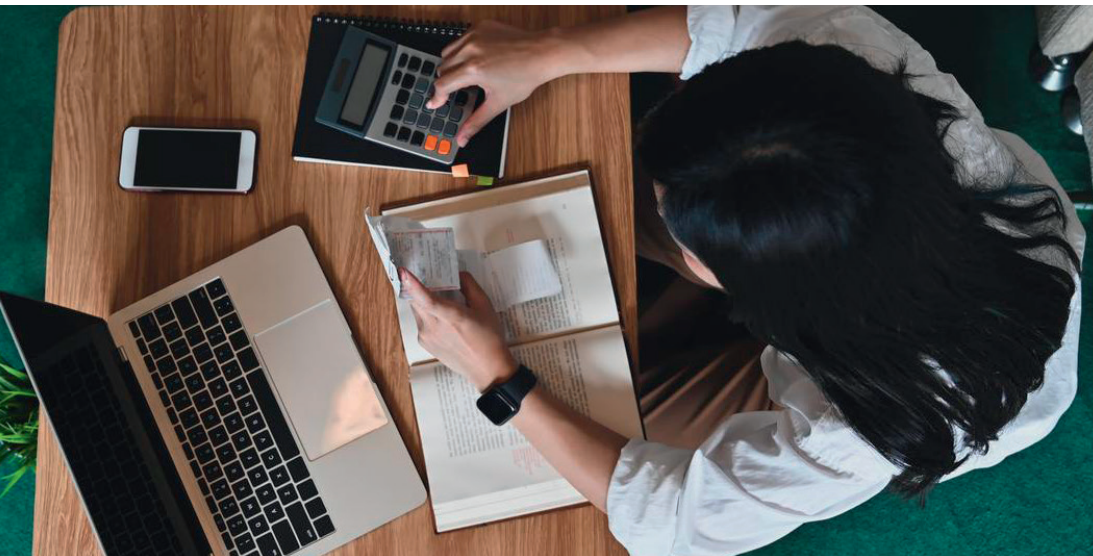

Bluestep Bankin asiakkaat vuonna 2021: Maksuhäiriöisten lainanottajien osuus työsuhteen tyyppin mukaan

”Virheettömästi eläminen ei ole niin helppoa kuin luulisi. Asioita tapahtuu! Avioero, läheisen kuolema, sairastuminen, lapsen sairastuminen, työpaikan menetys. Pandemian aikana monelta meni työpaikka, mutta kuka olisi osannut aavistaa sitä etukäteen? Odotamattomia asioita tapahtuu koko ajan.”

Alen Saric, asuntolainayksikön johtaja, Bluestep Bank

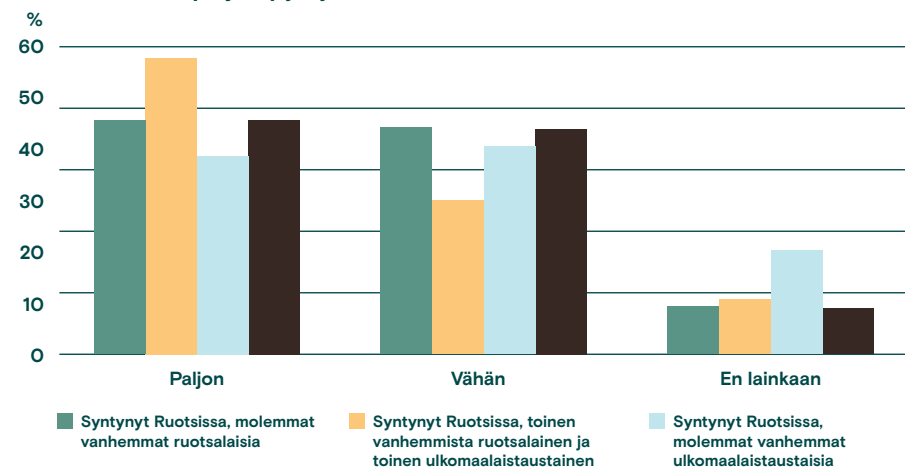

Me, jotka olemme syntyneet muissa maissa

”Kun tulin Ruotsiin 50 vuotta sitten, oli kauheaa huomata, etten voinut ostaa edes kirjaa. Menin kuitenkin töihin ja opiskelin samaan aikaan yliopistossa, ja minusta alkoi tuntua, että voin itse päättää, millaiseksi elämäni tässä maassa muotoutuu. Mahdollisuuksien paratiisi – siltä Ruotsi minusta näytti jo muutaman kuukauden jälkeen.”

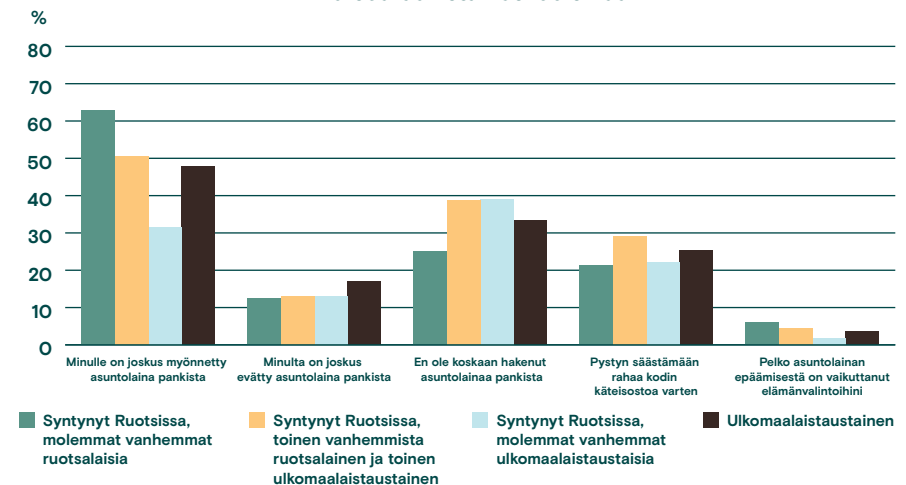
Näin kertoo eräs vastaaja fokusryhmätutkimuksessamme, jossa kartoitimme muualta kuin Ruotsista kotoisin olevien ihmisten kokemuksia. Onko Ruotsi edelleen mahdollisuuksien paratiisi tänne muuttaville? Mitä maahanmuuttajat ja heidän lapsensa ajattelevat mahdollisuuksistaan hankkia omistusasunto?

Kuinka paljon pystyt vaikuttamaan taloudelliseen tilanteeseesi?

1/4 ulkomailla syntyneestä oli määräaikaaisessa työsuhteessa vuonna 2019⁴⁾

Mikä seuraavista koskee sinua?

» **31 %**

ulkomaalaissyntyisten lapsista on saanut pankilta asuntolainan. Syntyperäisten ruotsalaisten lasten keskuudessa luku on 63 %.

Me Bluestep Bankissa emme pidä tilastoa asiakkaiden kansallisuuksista tai etnisestä alkuperästä. Tiedämme kuitenkin, että noin puolet myönnettyistä luotoista käytetään asuntojen ostamiseen alueilta, joilla ulkomaalaistaustaisten osuus on vähintään 25 prosenttia.

Monet ovat taloudellisesti syrjäytyneitä

Työttömyys on suurta (21,2 %) ulkomailla syntyneiden joukossa verrattuna Ruotsissa syntyneisiin (5 %)⁵⁾. Ulkomailla syntyneiden työssäkäyvien keskuudessa tilapäis- ja tunti-työ⁶⁾ ja itsenäinen ammatinharjoittaminen on yleisempää, ja heillä on keskimäärin alaisemmat mediaanitulot kuin Ruotsissa syntyneillä⁷⁾. Lisäksi ulkomailla syntyneet ovat yliedustettuina Ruotsin ulosottoviraston maksuhäiriötilastoissa⁸⁾. He muodostavat ryhmän, josta Bluestep Bankin on syytä tietää enemmän. Tämänvuotisesta tutkimuksesta käy myös ilmi, että Ruotsin ulkopuolella syntyneet ovat muita kiinnostuneempia omasta taloudestaan ja että he – muita ryhmiä useammin – pitävät asuntolainaa tärkeimpänä siihen vaikuttavana tekijänä.

Toivotonta ottaa yhteyttä pankkeihin?

Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että ulkomailla syntyneet kokevat perinteisten pankkien kohtelevan heitä tylästi. Merkittävän suuri osuus tässä ryhmässä ei usko olevansa ensisijaisia asiakkaita pankeille. Vastauksissa korostuu se, että pankit eivät ymmärrä heidän tilannettaan. Monet fokusryhmän vastaajista kertovat myös, että he eivät edes vaivaudu ottamaan yhteyttä pankkeihin, koska arvelevat tietävänsä jo etukäteen, että jäävät ilman apua.

Kokemus omasta taloudellisesta voimattomuudesta ja tosiasiallisesta taloudellisesta syrjäytymisestä näyttää periytyvän sukupolvelta toiselle. Kahden ulkomaalaissyntyisen vanhemman lapsista monet sanovat, etteivät he ole kiinnostuneita omasta taloudestaan eivätkä koe, että heillä olisi keinoja vaikuttaa siihen. Lisäksi vain 31 prosenttia ulkomailla syntyneiden lapsista on saanut pankista asuntolainan, mikä on selvästi vähemmän kuin muissa ryhmissä.

Me, jotka olemme joutuneet työmarkkinoiden ulkopuolelle

Tutkimuksen mukaan selvimmin taloudellista voimattomuutta kokeva ryhmä on pitkäaikaisella sairauslomalla olevat. Yli puolet itseään pitkäaikaissairaksi luonnehtivista sanoo, että he eivät kykene vaikuttamaan omaa talouteensa. Työnhakijoista ”vain” 18 prosenttia kokee samoin.

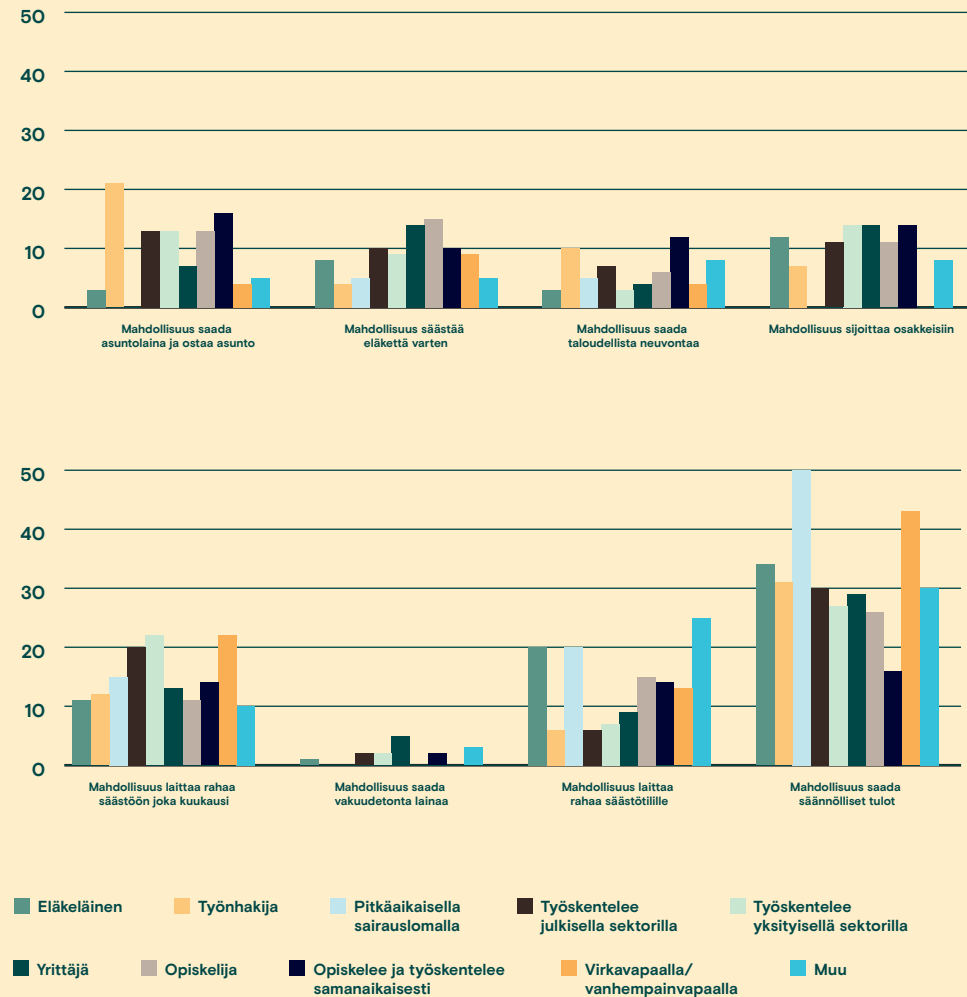
Toinen merkittävä ero työnhakijoiden ja pitkäaikaisella sairauslomalla olevien välillä on se, että työnhakijat pitävät asuntolainan ja oman asunnon hankkimisen mahdollisuutta huomattavasti tärkeämpänä, kun heiltä kysytään, mikä on heidän mielestään tärkein keino vaikuttaa omaan talouteen. Sitä vastoin pitkäaikaisella

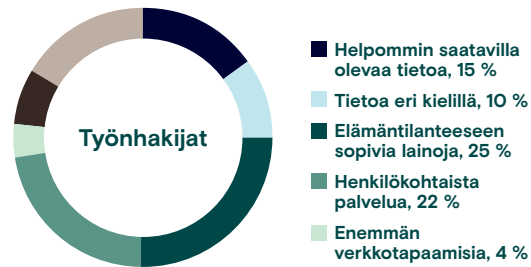
Kun elämässä tapahtuu jotakin odottamatonta, voi joutua noidankehään, josta on vaikea päästä pois. Ihmiset, jotka kääntyvät puoleemme, ovat usein ottaneet lainan toisensa jälkeen vain selviytyäkseen. Lopulta he päätyvät voimattomuuden tilaan eivätkä enää pysty hoitamaan talouttaan. Käymme läpi heidän tilanteensa ja pyrimme alentamaan kuukausikustannuksia yhdistämällä kalliit vakuudettomat lainat yhdeksi asuntolainaksi, jonka korko on alhaisempi.”

Alen Saric, asuntolainayksikön johtaja, Bluestep Bank

Mikä olisi mielestäsi tärkeintä, jotta voitaisiin vaikuttaa omaan taloudelliseen tilanteeseesi?

Mikä saisi sinut tuntemaan, että pankit huomioivat sinua paremmin?

20 %

työnhakijoista ilmoittaa, että mahdollisuus asuntolainaan/ asunnon ostamiseen on keskeisin keino vaikuttaa omaan talouteen.

sairauslomalla oleville asuntolaina ei ole edes mahdollisuuksien rajoissa. Ylivoimaisesti tärkein asia heille on vakaat tulot ja toiseksi tärkein säästäminen.

Seurauksena on, että jopa 60 prosenttia pitkäaikaissairaista kokee, ettei heillä ole edellytyksiä omistusasunnon hankkimiseen, eivätkä he ole koskaan hakeneet asuntolainaa.

Räätälöidylle tarjoomalle tarvetta

Taloudellisen voimattomuuden kokemus on siis suhteellisesti vähäisempää työnhakijoiden kuin pitkäaikaisella sairauslomalla olevien keskuudessa. He eivät myöskään koe pankkien karsastavan heitä sen enempää kuin vakituksessa työsuhteessa olevatkaan. Pankeilla on sitä vastoin paljon tehtävää tarjoomansa mukauttamisessa. Lähes 39 prosenttia työnhakijoista kokee, että pankit eivät ymmärrä heidän tilannettaan. Osuus on noin kaksi kertaa suurempi kuin yksityisen ja julkisen sektorin työntekijöillä.

Taloudellinen voimattomuus ja Agenda 2030

Yksi Bluestep Bankin tärkeimmistä vastuullisuustavoitteista on edistää taloudellista osallisuutta yhteiskunnassa ja parantaa ihmisten taloudellista turvaa entistä laajemmin. Juuri tähän toimintamme perustuu.

Myöntämällä lainoja työssäkäyville asiakkaille, joilla on kuukausitulot mutta ei vakituista työsuhdetta, tai jotka työskentelevät tuntipalkalla ilman varmuutta tulevista ansioista, tarjoamme heille mahdollisuuden päästä asuntolainamarkkinoille.

Osana YK:n Global Compact -aloitetta haluamme myös edistää YK:n kestävän kehityksen 17 tavoitetta. Moni tavoitteista liittyy rahoituspalveluihin. Ruotsin kaltaisessa yhteiskunnassa, jossa on laajat sosiaaliset turvaverkot ja kehittyneet rahoitusinfrastruktuurit, voi vaikuttaa siltä, että meitä pankkeja koskevat tavoitteet on jo saavutettu.

Haasteet vaihtelevat

Ruotsissa esiintyvää taloudellista syrjäytymistä koskeva tutkimuksemme osoittaa kuitenkin, että haasteita on, vaikka ne eivät aina olisikaan samanlaisia kuin muissa maissa. Siinä missä joissakin maissa tarvitaan pankkiautomaatteja ja mikrolainoja, voi mahdollisuus asuntolainaan olla yhtä tärkeää muissa maissa.

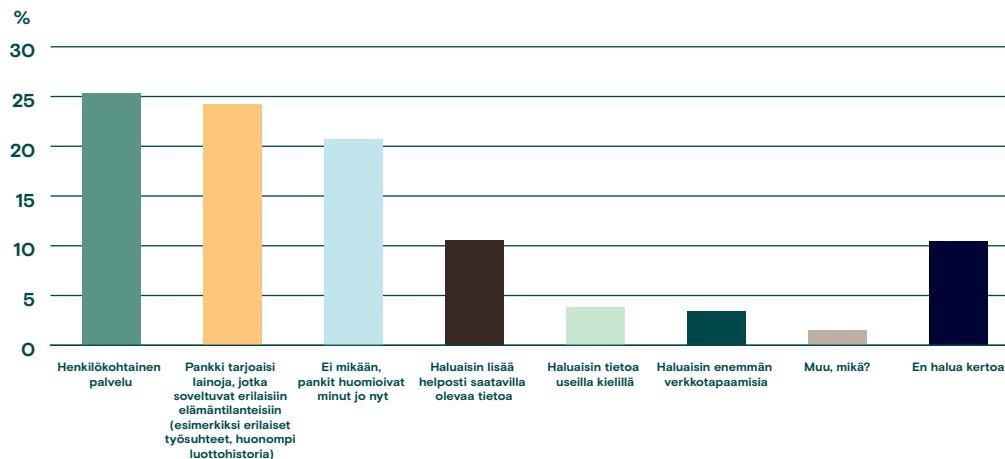
Agendan toteutumista monitoroiva Ruotsin tilastollinen keskuustoimisto SCB ei vielä seuraa osatavoitteita 1.4 (Yhtäläiset oikeudet omaisuuteen, peruspalveluihin, tekniikkaan ja taloudellisiin resursseihin) ja 8.10 (Yleinen

pääsy pankki-, vakuutus- ja rahoituspalveluihin). Syynä voi olla mittareiden puuttuminen tai sitten seuranta käynnistyy myöhemmin.

Näemmekö ihmisen lainahakemuksen takana?

Ehkä tehokkain keino taloudellisen osallisuuden lisäämiseksi pankkien karsastamissa ryhmissä olisi se, että pankit tarjoaisivat enemmän eri elämäntilanteisiin sopivia lainoja. Asia voi olla niinkin yksinkertainen, että pankkien pitää vain oppia näkemään ihminen lainahakemuksen takana.

Mikä saisi sinut tuntemaan, että pankit huomioivat sinut paremmin?

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Osana YK:n Global Compact -aloitetta haluamme myös edistää YK:n kestävän kehityksen 17 tavoitetta. Moni tavoitteista liittyy rahoituspalveluihin.

Taloudellinen eriarvoisuus Suomessa

Taloudellinen eriarvoisuus on arkipäivää monelle suomalaiselle. Vaikka lähes kaikki ovat kiinnostuneita omasta taloudellisesta tilanteestaan, yli puolet (54 %) suomalaisista kokee, että pystyy vaikuttamaan siihen vain vähän tai ei lainkaan. Tärkeimmäksi tavaksi vaikuttaa nähdään säästäminen, mutta läheskään kaikilla ei ole siihen mahdollisuutta.

Omistusasuminen on Suomessa perinteisesti arvostettu asumismuoto, ja taloudellinen eriarvoisuus näkyy muun muassa mahdollisuutena ostaa asunto ja saada sitä varten asuntolainaa.

Oman asunnon hankinnan osalta suomalaiset jakautuvat tutkimuksen mukaan kolmeen osaan: kolmasosalla (33 %) on jo omistusasunto, kolmasosa (29 %) pitää mahdollisuuksiaan hankkia omistusasunto hyvinä ja kolmasosa (31 %) pitää mahdollisuuksiaan huonoina.

Tutkimustulosten perusteella pankkien pitäisi tehdä ryhtiliike asuntolaina-asioissa. Kolmannes (34 %) suomalaisista kokee, että pankki on sivuuttanut heidät asuntolainaa

hakiessa, ja hiukan alle kolmanneksen (28 %) mielestä pankit eivät ymmärrä heidän elämäntilannettaan lainkaan tai ymmärtävät sitä huonosti. Vastaajat toivovat pankeilta muun muassa erilaisiin elämäntilanteisiin sopivia lainoja, henkilökohtaista palvelua sekä helposti saatavilla olevaa tietoa.

Tutkimuksen mukaan taloudellinen eriarvoisuus koskettaa kaikenlaisia suomalaisia. Heidän joukossaan korostuvat kuitenkin erityisesti pelkän kansakoulun käyneet, pitkäaikaisella sairauslomalla olevat, määrääkäsä työsuhhteessa olevat, pienempituloiset, vuokralla asuvat sekä yhden aikuisen lapsettomassa taloudessa asuvat.

Omistusasuminen ylläpitää varallisuutta

Asunnon ostaminen on Suomessa juurtunut ajattelumalli: on normaalia ostaa asunto ja maksaa se pois ennen eläkkeelle jäämistä. Se on myös tapa säästää.

– Ajattelumalli tulee suoraan suomalaisesta historiasta ja kulttuurista: oma tupaja maapaikka ovat olleet pienen kansakunnan tapa saada ihmiset kiinnittymään ja sitoutumaan maahan. Valtio on tukenut suomalaista omistusasumista. Tämä liittyy kansallisen luototuksen keskeisiin asioihin: missä meidän varallisuutemme on ja miten se pysyy arvossaan. Varallisuuden ja oman omaisuuden ylläpitämisen kannalta on tärkeää, että uudet ihmiset pääsevät omistamisen alkuun, sanoo toimitusjohtaja

Annukka Mickelsson Kiinteistönvälitysalan Keskusliitosta.

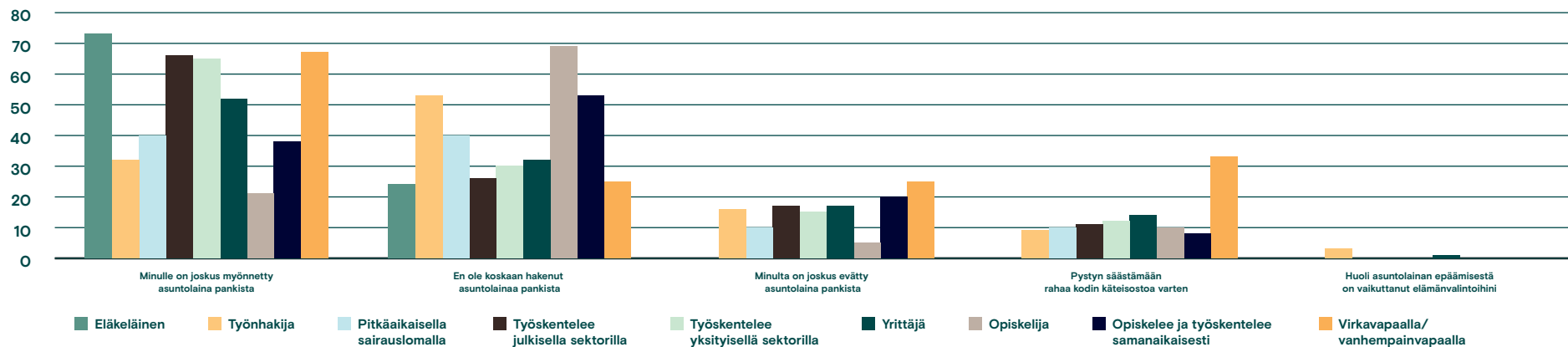
Pankkien vakuusvaateet asuntolainoille ovat kasvaneet, mikä vähentää joidenkin lainanhakijoiden mahdollisuuksia saada lainaa sekä kasvattaa eriarvoisuutta. Mickelssonin mukaan nykyinen rahoittamisen ja luotottamisen rakenne ei suosi tietynlaisia henkilöitä. Hän painottaa kuitenkin, että asumismuotoja on paljon ja esimerkiksi vuokralla asumisen arvostus on nousussa.

– Eriarvoisuutta syntyy myös asuntojen sijainnin mukaan. Kasvukeskuksissa asuntojen arvo nousee ilman, että asunnonomistajat tekevät mitään, ja muuttotappioalueilla arvo laskee samaan tahtiin.

Muissa pohjoismaissa ei ole yhtä voimakkaita alueellisia eroja. Alueelliset erot saattavat aiheuttaa polarisoitumista myös sukupolvien välillä eikä omakotitalonsa myyvä eläkeläinen välttämättä pääse asumaan haluamaansa asuntoon.

Nykyinen rahoittamisen ja luotottamisen rakenne ei suosi tietynlaisia henkilöitä.

Mikä seuraavista koskee sivua?

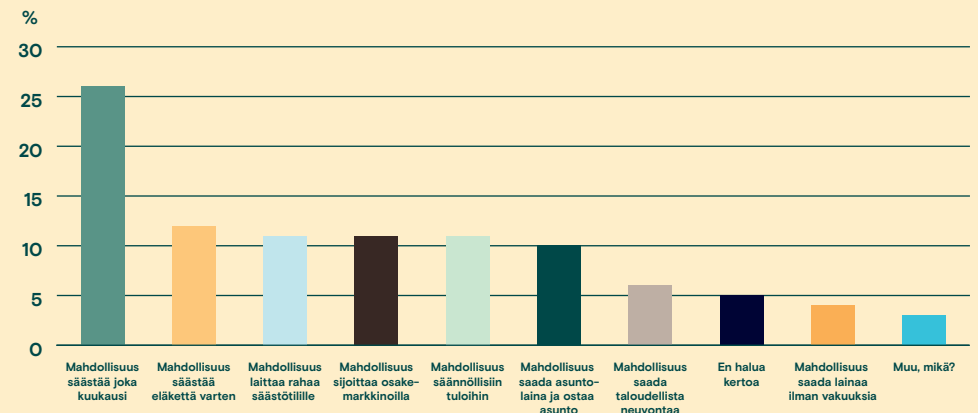
Taloudellinen tilanne kiinnostaa, mutta vaikutusmahdollisuuksia ei ole

Bluestep Bankin tutkimuksen mukaan suomalaiset ovat kiinnostuneita omasta taloudellisesta tilanteestaan: 91 prosenttia vastaajista kertoo olevansa siitä erittäin tai melko kiinnostunut. Kuitenkin vain alle puolet (47 %) vastaajista kokee pystyvänsä vaikuttamaan taloudelliseen tilanteeseensa paljon. 47 prosenttia vastaajista kertoo voivansa vaikuttaa taloudelliseen tilanteeseensa vähän ja 7 prosenttia ei lainkaan.

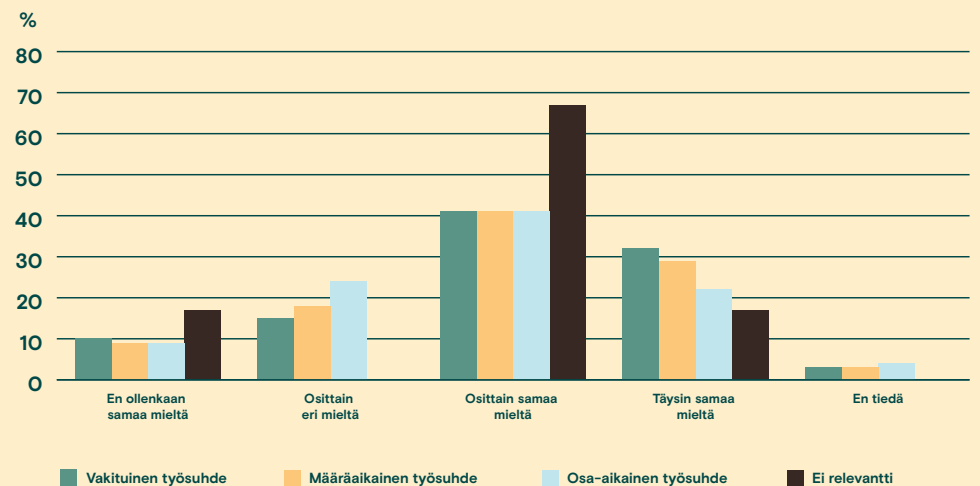
Ylivoimaisesti tärkein syy vaikutusmahdollisuuden puutteeseen ovat liian pienet tulot. Sen nimesi syyksi 52 prosenttia vastaajista, jotka mielestään pystyvät vaikuttamaan taloudelliseen tilanteeseensa vain vähän tai ei lainkaan. Heidän joukossaan korostuivat erityisesti naiset (63 %), peruskoulun korkeimmaksi suoritetuksi koulutukseen maininneet (83 %), vakituksessa työsuhteessa olevat (60 %), vuokralla asuvat (66 %), yhden aikuisen lapsettomassa taloudessa asuvat (63 %) ja kahden aikuisen lapsettomassa taloudessa asuvat (55 %).

47 %
pystyy vaikuttamaan taloudelliseen tilanteeseensa paljon

Mikä olisi mielestäsi tärkeintä, jotta voitaisiin vaikuttaa omaan taloudelliseen tilanteeseesi?

Pankit ymmärtävät elämäntilanteeni

31 %

pitää mahdollisuuksiaan
ostaa asunto huonoina

Omaan taloudelliseen tilanteeseen vaikuttamisessa tärkeimpänä asiana nähtiin mahdollisuus laittaa rahaa säästöön joka kuukausi (26 %), mutta myös mahdollisuus säästää eläkettä varten (12 %), laittaa rahaa säästötillille (11 %), mahdollisuus sijoittaa osakemarkkinoilla (11 %), mahdollisuus saada säännölliset tulot (11 %) ja mahdollisuus saada asuntolaina ja ostaa oma asunto (10 %).

Kolmanneksella vastaajista (33 %) on jo omistusasunto. Lähes yhtä moni (31 %) pitää mahdollisuuksiaan ostaa oma asunto huonoina, kun taas vähän harvempi (29 %) pitää mahdollisuuksiaan hyvinä.

Valtaosa (66 %) asunnon omistavista on rahoittanut asunnon hankinnan lainalla perinteisestä pankista ja suurimmalla osalla (61 %) ei ollut haasteita asunnon ostamisessa. 14 prosenttia koki ongelmia lainan saamisessa ja 9 prosenttia käsirahan säästämiseksi.

Suhtautuminen pankkeihin vaihtelee vastaajaryhmittäin. 33 prosenttia vastaajista on täysin sitä mieltä, että pankit ovat hänen kaltaisiaan ihmisiä varten, ja 44 prosenttia on osittain sitä mieltä. 12 prosenttia vastaajista on tästä osittain eri mieltä ja 8 prosenttia täysin eri mieltä. Lisäksi 68 prosenttia suomalaisista on täysin tai osittain sitä mieltä, että pankit ymmärtävät heidän elämäntilanteensa. Vastaavasti 28 prosenttia on tästä osittain eri mieltä tai täysin eri mieltä.

Molempien väitteiden kohdalla täysin eri mieltä olevien joukossa korostuvat jonkin verran muita vastaajaryhmiä enemmän matalasti kouluttautuneet, pitkäaikaisella sairauslomalla olevat, pienempituloiset ja vuokralla asuvat.

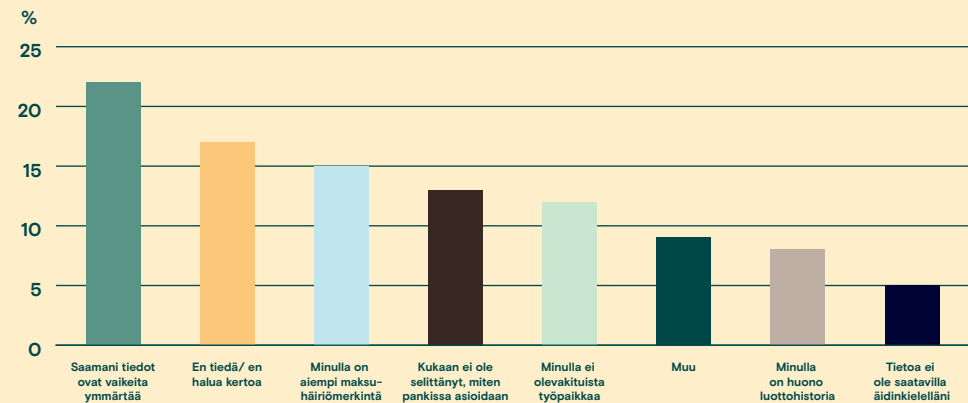
Kolmasosa suomalaisista (35 %) ei ole koskaan hakenut asuntolainaa pankista. 57 prosenttia on hakenut ja saanut asuntolainan ja 13 prosentilta asuntolaina on eväty. 10 prosenttia kertoo pystyvänsä säästämään rahaa kodin ostamista varten.

Kolmasosa (34 %) vastaajista kokee, että pankit ovat sivuuttaneet heidät, kun he ovat hakeneet asuntolainaa. Yksi suurimmista syistä tähän on tietämättömyys: 22 prosentin mielestä heidän saamansa tiedot ovat olleet vaikeasti ymmärrettäviä ja 13 prosentin mukaan kukaan ei ole selittänyt, miten pankissa asiointi toimii. Lisäksi syiksi on koettu aiempi maksuhäiriömerkintä (15 %) tai vakituisen työpaikan puute (12 %). Etenkin 18–24-vuotiaat kokevat saamansa tiedot vaikeiksi ymmärtää.

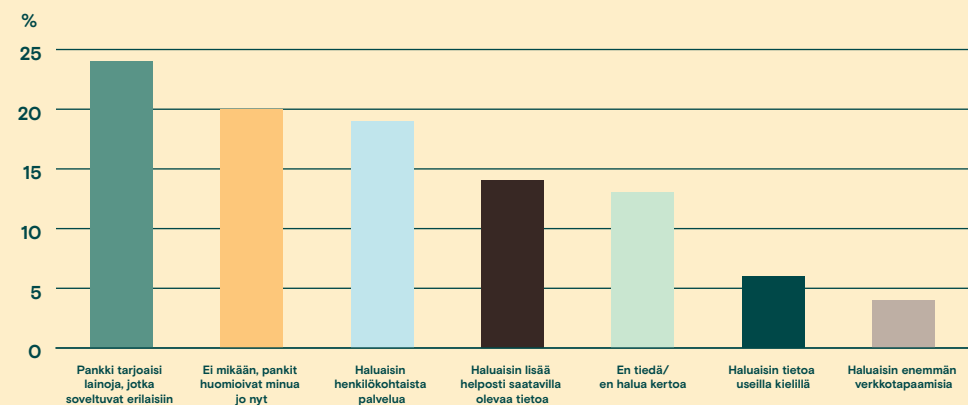
Vastaajat tunsivat, että pankit huomioivat heidät paremmin, jos pankki tarjoaisi erilaisiin elämäntilanteisiin sopivia lainoja (24 %), tarjoaisivat henkilökohtaista palvelua (19 %) tai jos lisätietoa olisi helposti saatavilla (14 %). 14 prosenttia vastaajista kokee, että pankit huomioivat heidät jo nyt.

34 %
kokee pankkien
sivuuttaneen
heidät, kun he
ovat hakeneet
asuntolainaa

Miksi olet koekenut, että pankit sivuuttavat sinut?

Mikä saisi sinut tuntemaan, että pankit huomioisivat sinua paremmin?

Ulkopuolelle jää ihmisiä, joilla olisi maksukykyä

Bluestep Bankin Suomen maajohtaja Petri Matikainen näkee tutkimustulokset vahvistuksena sille, että erilaisille pankkipalveluille on kysyntää Suomessa. Bluestep Bankilla on tällä hetkellä asiakkaita ympäri Suomen. 40–49-vuotiaat ovat iän perusteella suurin asiakasryhmä, mutta erot tätä nuorempiin ja vanhempiin eivät ole kovin isoja. Asiakkaista 51 prosenttia on naisia ja 49 prosenttia miehiä.

Uudenlaisella lainoittamisella on paljon annettavaa ihmisille, jotka kuvittelevat olevansa lainansaamisen ulkopuolella. Esimerkiksi tämän hetkisistä asiakkaista noin 65 prosentilla on maksuhäiriömerkintä.

– Asunnon ostaminen ei voi olla itsestäänselvyys. Mutta nyt asuntomarkkinoiden ulkopuolelle jää myös ihmisiä, joilla olisi mahdollisuus suorittaa lainan takaisinmaksusta, jos heille vain myönnettäisiin laina, Matikainen sanoo.

– Esimerkiksi maksuhäiriöistä ajatellaan edelleen hyvin mustavalkoisesti. Sen sijaan pitäisi käyttää aikaa siihen, että nähdään haasteiden taakse ja tunnistetaan mahdollisuudet. Erilaiset ja erityyppiset työsuhteet lisääntyvät, joten perinteisestä poikkeavalle ajattelutavalle on kysyntää myös lainoittamisessa.

Takuusäätiön neuvontapalveluista vastaava johtaja Minna Mattila painottaa, että maksuhäiriömerkintöjen alkuperäinen tarkoitus on se, että

kuluttajalle ei myönnetä uutta luottoa ennen kuin raha-asiat ovat kunnossa. Maksuhäiriömerkintöjä tulkitaan kuitenkin myös muissa tarkoituksissa.

– Merkintöjä saatetaan käyttää mittarina työntekijän luotettavuudesta tai niiden vuoksi voi jäädä kotivakuutus saamatta. Tämä on merkintätietojen vääränlaista käyttöä. Maksuhäiriömerkintöjen aiheuttamiin kohtuuttomuuksiin ollaan nyt puuttumassa, sillä eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisestä, Mattila kertoo.

– Toinen lainsäädäntöuudistus on positiivinen luottotietorekisteri, jonka tarkoituksena on tarjota luotonmyöntäjälle ajantasaista tietoa luotonhakijan taloudellisesta kokonaistilanteesta velkaongelmien ehkäisemiseksi. Se voi välittää tietoa myös maltillisesta luotonotosta ja riittävästä tulotasosta uuteen lainaan, mutta mikään järjestelmä ei ole aukoton.

”Erilaiset ja erityyppiset työsuhteet lisääntyvät, joten perinteisestä poikkeavalle ajattelutavalle on kysyntää myös lainoittamisessa.”

Maajohtaja Petri Matikainen

Yhteiskunnassa on löydettävä ne ihmisryhmät, joiden tulot laahaavat jäljessä

Tuloerot ovat pysyneet Suomessa matalina viime vuosikymmenten aikana. Tästä huolimatta suuri osa suomalaisista ei tutkimuksen mukaan koe olevansa muiden kanssa samassa asemassa esimerkiksi siinä, millaiset mahdollisuudet heillä on saada asuntolainaa tai vaikuttaa omaan taloudelliseen tilanteeseensa.

– Voimattomuuden tunne on konkreettinen esimerkiksi pienituloisilla ihmisillä. Kaikki eivät välttämättä tiedä, mitä voisivat tehdä saadakseen taloutensa hallintaan tai mistä saisivat siihen apua. Toki omiin menoihinkin kannattaa suhtautua kriittisesti ja miettiä, mihin raha menee, mutta meillä Suomessa on paljon pienituloisia ihmisiä, sanoo Takuusäätiön neuvontapalveluista vastaava johtaja Minna Mattila.

Tutkimustulosten mukaan osa suomalaisista kokee, että pankit eivät ole heitä varten eivätkä ymmärrä heidän elämäntilannettaan. Pankkien toivotaan tarjoavan erilaisiin elämäntilanteisiin sopivia lainoja.

– Esimerkiksi epätyypilliset työsuhteet saattavat tehdä luoton saamisesta vaikeampaa. Sama koskee pienyrittäjiä. Tietyillä aloilla on paljon määräaikaissuhteita, mutta työsuhteen tyypin lisäksi olisi hyvä huomioida muun muassa se, miten todennäköisesti työt jatkuvat. Esimerkiksi hoitoalalla on paljon määrä-

aikaisia työsuhteita, mutta alalla riittää silti töitä, Mattila pohtii.

– Toivottavaa olisi, että luotonmyöntäjät ehtisivät perehtyä luotonhakijan tilanteeseen paremmin, sillä määräaikaisenakin työskentelevällä voi olla pitkä työhistoria ja hyvät tulot. Asenteellisuutta ei saisi olla.

Mattila kaipaasi voimattomuuden tunteen vähentämiseen ja oman talouden halluunottoon välineitä, jotka on suunniteltu yhdessä käyttäjien kanssa. Niiden avulla kuluttaja pystyisi paremmin hahmottamaan talouttaan ja budjetointia, ja ne ohjaisivat miettimään, miten oma talous kehittyy.

– Pitäisi olla myös enemmän mahdollisuuksia puhua tavallisen ihmisen kuluttamisesta ja kulutuskulttuurista ylipäänsä, Mattila sanoo.

Tulisiko kaikilla sitten olla mahdollisuus saada asuntolainaa ja ostaa asunto? Erikoistutkijana Työn ja talouden tutkimus Laboressa sekä Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT:ssa toimivan Toni Juutin mukaan se ei ole järkevä tapa puuttua taloudelliseen eriarvoisuuteen. Sen sijaan keinovalikoimaa tulisi etsiä muualta. Keskei-

siä välineitä ovat verotus ja tulonsiirrot, jotka ovat poliittisten päättäjien toimintavallan alla.

– Osassa Suomea asiat menevät taloudellisessa mielessä parempaan suuntaan, esimerkiksi pääkaupunkiseudun, Turun ja Tampereen kaltaisissa kasvukeskuksissa. Jos

alueellinen eriytyminen lisää eriarvoisuutta, siihen pitää kiinnittää huomiota. Keskeistä on löytää yhteiskunnassa ne ihmisryhmät, joiden tulot laahaavat jäljessä. Esimerkiksi yhden aikuisen lapsellisilla talouksilla on pitkään mennyt heikommin, tähän pitäisi pystyä puuttumaan, Juuti sanoo.

Voimattomuuden tunne on konkreettinen esimerkiksi pienituloisilla ihmisillä ”

Norjalaiset kokevat, että korkea velkataso ja määräaikaisten työsuhteet vaikuttavat heidän henkilökohtaiseen talouteensa ja suhteeseensa pankkeihin

Norjan hallitus esitteli maaliskuussa 2022 maan talouden tilannekatsauksen. Tartuntatautoimista on luovuttu, ja olemme viimein pääsemässä eroon kaksi vuotta kestäneestä pandemiasta. Maan talous kasvaa voimakkaasti, ja työttömyys on alhaisissa lukemissa⁹⁾. Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että Norjan taloudella menee hyvin. Työvoimasta on kuitenkin pulaa, ja sekä palkat että hinnat nousevat vuoden mittaan. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan tuo maailmantalouteen lisää epävarmuutta ja on jo johtanut raaka-aineiden hintojen nousuun. Sähkön, kaasun ja polttoainien hinnat ovat erittäin korkeat koko Euroopassa.

» 44 %

vastaajista sanoo, että heidän velkaantumisensa vaikuttaa heidän henkilökohtaiseen talouteensa "erittäin paljon" tai "paljon".

Yksi neljästä

norjalaisesta on ollut huolissaan, että ei pysty maksamaan sähkölaskuaan

Viime vuodet ovat olleet vaikeita monille, ja taloudellinen tilanne aiheuttaa edelleen haasteita joidenkin kotitalouksien arjessa. Korkojen odotetaan nousevan edelleen, ja elintarvikkeiden ja sähkön hinnat ovat olleet Etelä-Norjassa ennätyskorkealla viime vuoden joulukuusta lähtien. Norstatin tutkimuksen mukaan, joka tehtiin Bluestep Bankin toimeksiannosta helmikuussa, neljäsosa norjalaisista pelkää, etteivät he selviydy sähkölaskujensa maksamisesta. Tällöin oma talous horjuu helposti. Harva meistä on osannut varautua siihen, että pelkkä suihkussa käynti saattaa maksaa jopa 20 NOK tai että aina päällä oleva lämmitin saattaa kasvattaa sähkölaskua jopa sadalla kruunulla päivässä¹⁰).

Taloudellinen voimattomuus

Kun ihminen ei pysty itse päättämään asioistaan, hän tuntee olevansa voimaton – kyvytön hallitsemaan omaa arkeaan ja tarjoamaan lapsilleen ja rakkaalleen hyvän elämän. Erityisesti aikoina, joina kaikki hinnat sähköstä kahviin ovat pilvissä, monilla tavallisilla ihmisillä ei ole juurikaan taloudellista puskuria. Mitä laajalle levinnyt taloudellinen voimattomuus merkitsee yhteiskunnan kehittymiselle, uuden luomiselle ja aloitteellisuudelle?

Monet tuntevat jäävänsä syrjään. Sen vuoksi tämänvuotisessa raportissa keskitytään erityisesti taloudellisen osallisuuden ja huono-osaisuuden välisiin yhteyksiin. Karitoitamme, miten yleistä voimattomuuden tunne on toimintamarkkinoillamme Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa.

Pandemia jätti jälkensä

Kuluttajatutkimuslaitos SIFO:n luvut osoittavat, että monet ovat kokeneet taloudellisia haasteita korona-pandemian seurauksena¹¹⁾. Lomautukset, irtisanomiset ja tulojen menetykset ovat vaikuttaneet neljäsosaan kotitalouksista. SIFO:n tutkijat ovat jakaneet väestön kolmelle turvallisuustasolle – taloudellisesti turvatussa asemassa oleviin, haavoittuvassa asemassa oleviin sekä taloudellisista ongelmista kärsiviin. Peräti 27,5 prosenttia kotitalouksista on haavoittuvassa asemassa ja vaarassa luisua huono-osaisiksi, ja 7,5 prosentilla on taloudellisia ongelmia.

Talousongelmista kärsivillä vakuudettomien luottojen määrä on kasvanut 27 prosenttia, ja peräti 39 prosentilla on nyt vähemmän säästöjä kuin ennen koronavirusta. Lisäksi 15 prosenttia kotitalouksista on käyttänyt pandemian aikana kaikki säästönsä, joten kesäkuussa 2021 yli puolella kotitalouksista ei ollut säästöjä tulevaisuuden varalle. Vertailun vuoksi vain 2 prosentilla taloudellisesti turvatussa asemassa olevista ei ole säästöjä tilillään.

Taloudellinen voimattomuus on siis Norjassa entistä yleisempää.

15 %

kaikista kotitalouksista on käyttänyt korona-aikana kaikki säästönsä

Norjalaiset Euroopan huippua velkamäärissä

Kolmella miljoonalla norjalaisella on kulutuslainoja tai luottokorttivelkaa. Monet pystyvät käyttämään tällaisia vakuudettomia lainoja ongelmitta, mutta toiset eivät pääse velkakierteestä eroon.

40 prosenttia tutkimukseen vastanneista kertoi, että heillä on asuntolainan lisäksi muitakin lainoja. Heistä 33 prosenttia kertoo, että heillä on kulutusluottoja tai luottokorttivelkoja.

Jopa 5 prosentilla Norjan aikuisväestöstä oli maksuhäiriömerkintöjä. Luku on erittäin korkea – maksuhäiriömerkintä poistuu, kun kyseinen lasku on maksettu, joten kyse

on tosiaankin maksamattomista laskuista. Norjalaisilla on maan luottorekisterin mukaan yhteensä 150,1 miljardin¹²⁾ Norjan kruunun edestä vakuudetonta lainaa.

Vakuudellinen laina tarkoittaa lainaa, jota myönnetään vakuutta vastaan. Tällainen on esimerkiksi asunto- tai autolaina. Vakuudettomia lainoja ovat puolestaan esimerkiksi kulutus- ja luottokorttiluotot. Suurin ero

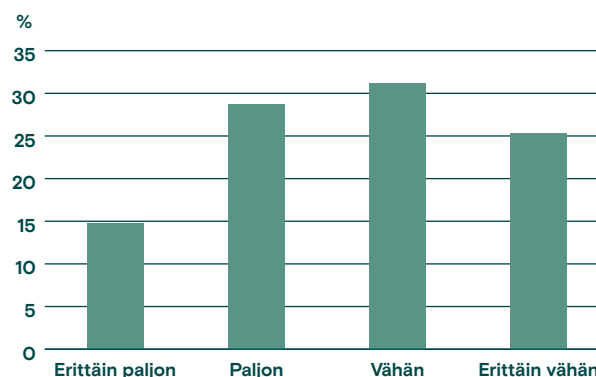
”Norjan luottorekisterin mukaan norjalaisten ottamien vakuudettomien kulutusluottojen yhteismäärä kasvoi maaliskuussa 150,1 miljardiin Norjan kruunuun. Kulutuksen kasvu osoittaa, että vapaa-aikaan, matkustamiseen ja ostoksiin käytetään taas enemmän rahaa kahden vuoden yhteiskunnan täydellisen ja osittaisen sulkemisen jälkeen. Kulutusluottojen kasvava trendi voi kertoa siitä, että norjalaiset käyttävät niitä kotitalouden kasvaneiden menojen paikkaamiseen.

YouGovin Bluestep Bankille tekemän tutkimuksen mukaan peräti 30 prosentilla vastaajista on ollut elämänsä aikana kausia, joina he eivät ole pystyneet pitämään omaa talouttaan¹³⁾ hallinnassa. Tällaiset tilanteet ovat siis varsin yleisiä.

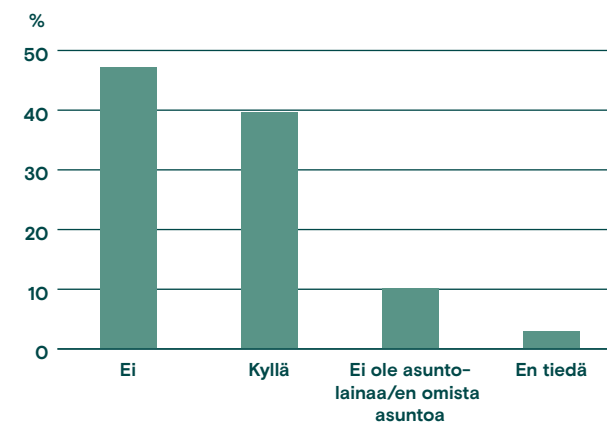
Bluestep Bank on toiminut Norjassa yli 10 vuotta. Olemme jo pitkään panneet merkille, että markkinoilla on kasvava tarve pankille, joka voi auttaa ihmisiä saamaan taloutensa tasapainoon.”

– CCO Bluestep Bank Norge, Erik Walberg Olstad

Kuinka paljon velkaantuminen vaikuttaa omaan talouteeseesi?

Onko sinulla asuntolainan lisäksi muuta velkaa?

on se, että vakuudettomat lainat ovat yleensä paljon kalliimpia – niiden korko voi olla 7–30 prosenttia. Ne ovat myös helposti saatavilla, monissa tapauksissa jopa liian helposti, eikä niille tarvitse ilmoittaa tiettyä käyttötarkoitusta¹⁴).

44 prosenttia vastaajista kertoi, että velkaantuminen vaikuttaa heidän omaan talouteensa ”erittäin paljon” tai ”paljon”. Kun kotitaloudella on paljon velkaa, korkojen nousu, tulojen menetys tai muut yllättävät tilanteet aiheuttavat suuremman riskin. Jo pelkkä pesukoneen rikkoutuminen voi suistaa velkakierteeseen.

Velka on Norjan talouden suurin riskitekijä

Norjan keskuspankki esittelee vuosittain talouden vakautta koskevan raporttinsa, jossa Norjan pankki analysoi maan talouden haavoittuvuutta ja riskejä, kuten pankkien maksuvalmiutta, lainanannon kasvua ja kotitalouksien velkaantumisasastetta. Mitkä tekijät vaarantavat Norjan talouden tasapainon ja voivat aiheuttaa pankeille merkittäviä tappioita? Ovatko pankit ja muut rahoituslaitokset riittävän vankalla¹⁵) pohjalla?

Vuonna 2021 raporttoitiin, että kotitalouksien korkeana jatkunut velkaantumisasaste on suurin huolenaihe Norjan taloudessa. Jos kotitaloudella on paljon velkaa, tulojen menetykset, lainakorkojen nousu ja asuntojen hintojen lasku aiheuttavat merkittäviä riskejä.

Norjan viranomaiset valmistelivat viiden vuoden ajan luottorekisteriä, joka otettiin käyttöön vuonna 2019. Luottorekisterissä on tietoja luottokortti- ja kulutusluotoista. Luottorekisteri on helpottanut vakuudettomien luottojen luottorajojen, myöntämisperusteiden, maksuaikojen ja korkotason seurantaa.

Korkea velkaantumisasaste, erityisesti vakuudettomissa lainoissa, voi aiheuttaa yksityishenkilöissä taloudellisen voimattomuuden tunnetta, mutta sillä voi olla merkittäviä seurauksia myös Norjan taloudelle.

Kolmella kymmenestä
norjalaisesta on ollut elämässä aikoja, joina he eivät ole pystyneet pitämään talouttaan hallinnassa.

Epätyypilliset työsuhteet kuluttajien riesana

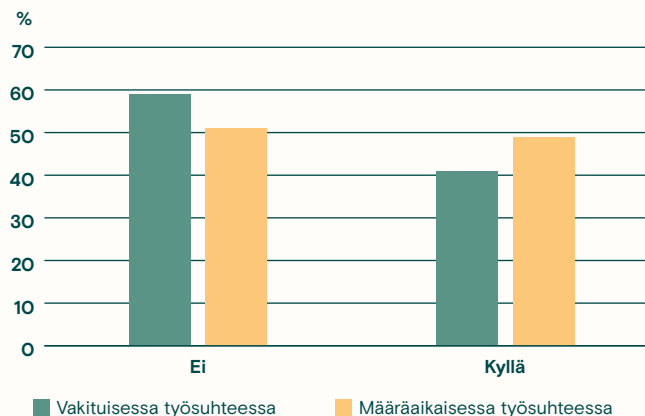
Tutkimuksessa kolmasosa vastaajista koki tulleen suljetuksi perinteisten pankkipalveluiden ulkopuolelle. Syynä voivat olla esimerkiksi maksuhäiriömerkinnät tai säännöllisten tulojen tai vakituisen työsuhteen puuttuminen. Lisäksi lähes puolet määräaikaissa työsuhteissa olevista kertoi kokeneensa torjuntaa perinteisten pankkien taholta.

Norjan uusi työympäristölaki vuodelta 2015 avasi Norjan työmarkkinoilla merkittäviä mahdollisuuksia määräaikaissille ja tilapäisille työsuhteille. Vakituista työsuhdetta vailla oleville asuntolainan saanti voi olla vaikeampaa, sillä pankit huomioivat luottoluokitusta tehdessään usein lainanottajan säännölliset tulot. Lähes puolet kaikista määräaikaissa työsuhteissa olevista vastaajista koki jääneensä perinteisten pankkipalveluiden ulkopuolelle hakiessaan asuntolainaa tai aiemman asuntolainan uudelleenjärjestelyä.

Nykyisillä työmarkkinoilla yhä useammat joutuvat työllistämään itsensä, työskentelemään freelance-pohjalta tai solmimaan osa-aikaisia työsuhteita, ja he ovat myös huonommassa asemassa lainaneuvotteiluissa perinteisten pankkien kanssa. Monet jäävät siten asuntomarkkinoiden ulkopuolelle, vaikka usein oma asunto on loppujen lopuksi halvempi vaihtoehto kuin vuokralla asuminen.

Oletko koskaan tuntenut jääväsi perinteisten pankkipalveluiden ulkopuolelle esimerkiksi hakiessasi lainaa tai asuntolainan uudelleenjärjestelyä?

Kolmasosa

vastaajista on kokenut tulleen suljetuksi perinteisten pankkipalveluiden ulkopuolelle

Bluestep Bank vaalii monimuotoisuutta niin asiakkaiden kuin henkilöstön osalta. Seuraamme yhteiskunnallista kehitystä ja haluamme palvella myös niitä asiakkaita, jotka eivät sovi perinteisiin kaavoihin. Käymällä tiivistä vuoropuhelua ja seuraamalla yksilöllisiä tilanteita pystymme löytämään sopivan ratkaisun useammille asiakkaille. Visionamme ja tehtävänämme on auttaa joka päivä asiakkaitamme saamaan taloutensa tasapainoon.”

– CCO Bluestep Bank Norge, Erik Walberg Olstad

94 %

Bluestep Bankin asiakkaista lähes 94 prosenttia koki taloudellisen tilanteensa pysyneen ennallaan tai parantuneen vuonna 2021

Oma koti voi olla osa ratkaisua

Norjassa asuntojen hinnat ovat nousseet voimakkaasti jo 30 vuoden ajan. Samaan aikaan kotitalouksien velkaantumisaste on noussut merkittävästi suurten asuntolainojen ja kalliiden kulutusluottojen huiman kasvun myötä. Norjassa omistusasuminen on erittäin yleistä: Norjan tilastokeskuksen¹⁶⁾ mukaan vuonna 2021 81,9 prosenttia norjalaisista omisti asuntonsa. Ruotsalaisiin ja suomalaisiin vastaajiin verrattuna tämä on korkea luku, sillä ruotsalaisista vastaajista 56 prosenttia ja suomalaisista 52 prosenttia kertoi omistavansa kotinsa.

Noin puolet omistusasujista kertoi, ettei heillä ole ollut vaikeuksia saada lainaa. Samanaikaisesti 86 prosenttia norjalaisista vastaajista kertoi, että heillä on vakituinen työpaikka, mikä on tärkeä tekijä asuntolainoja myöntävillä pankeilla. Lainan uudelleenjärjestely voi tästä huolimatta olla haastavaa. Kulutusluottojen määrä pieneni viime vuonna, mutta samaan aikaan luottojen jälleenrahoitusta tarjoavien niche-pankkien käyttö yleistyi. Norjan kiinteistörekisterin mukaan kalliiden kulutusluottojen uudelleenjärjestelyyn apua saavien kotitalouksien määrä kasvoi vuonna 2021 36 prosenttia edeltävään vuoteen verrattuna. Asuntomarkkinat ovat käyneet kuumina pandemian aikana, ja asuntojen arvonnousun myötä myös asuntojen vakuusarvo on noussut. Tätä ovat hyödyntäneet yhä useammat. Vuonna 2021 norjalaiset uudelleenjärjestelivät asuntolainoja ja muita luottoja 890 miljardin kruunun arvosta kiinteistörekisteristä haettujen lukujen mukaan. Luku on kasvanut edellisvuodesta 14 prosenttia.

Lainojen uudelleenjärjestely

Bluestep Bankin asiakkaista lähes 94 prosenttia koki oman taloudellisen tilanteensa pysyneen ennallaan tai parantuneen vuonna 2021¹⁷⁾. Järjestelylainat voivat olla vakuudettomia lainoja ottaneille tärkeä työkalu saada oma talous tasapainoon. Tällöin asiakkaan on myös muu-

tettava omia kulutustottumuksiaan ja/tai ryhdyttävä muihin tarvittaviin toimiin. Vuoden 2021 positiiviset luvut osoittavat, että useimmat ovat onnistuneet siinä.

Bluestep Bankista jopa asiakkaat, joilla on maksuhäiriömerkintöjä, voivat saada apua asuntolainan hoitamiseen tai järjestelylunaan. Arvioimme asiakkaan tulevaa emmekä aiempaa takaisinmaksukykyä. Näin kuluttaja saa itselleen takaisin vallan päättää omasta taloudestaan.

Lähde: Norjan Tilastokeskus

Lähteet:

- 1) <https://www.fastighetsnytt.se/fastighetsmarknad/uthyrning/varfor-fungerar-hyresmarknaden-i-finland/>
- 2) https://assets.website-files.com/5eb91adbb9b614ef3200f95f/60df18b9d39c3a71c7b76ae3_Paverkar-gigekonomin-pensionerna-2021.pdf
- 3) <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-antal-skuldsatta>
- 4) <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/statistiknyhet/arbetskraftsundersokningarna-aku--tema-utvecklingen-for-tidsbegransat-anstallda-2005-2019/>
- 5) <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/statistiknyhet/arbetskraftsundersokningarna-aku-1a-kvartalet-2021/#:~:text=Det%20relativa%20arbetsl%C3%B6shetstalet%20f%C3%B6r%20inrikes,uppgick%20till%2021%2C2%20procent>
- 6) <https://arbetet.se/2018/05/16/var-femte-utrikesfodd-har-en-otrygg-anstallning/>
- 7) [statistik/artiklar/2019/utlandsfoddas-medianinkomst-stiger-kraftigt-med-tiden/](https://statistik.artiklar/2019/utlandsfoddas-medianinkomst-stiger-kraftigt-med-tiden/)
- 8) https://kronofogden.se/download/18.958e8ae16379721b855952/1530768416502/RR_2018_1+Davor+web.pdf
- 9) <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/en-ny-hverdag-for-norge/id2903986/>
- 10) <https://www.bluestep.no/okonomitips/artikler/bekymret-for-stromregningen/>
- 11) <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/en-av-fire-husholdninger-okonomisk-rammet-av-korona>
- 12) <https://www.gjeldsregisteret.com/blog/post/forbruksgjelden-vokser-men-kredittkortfakturaer-og-avdrag-betales-i-tide>
- 13) <https://www.bluestep.no/okonomitips/artikler/okonomisk-stress-slik-redder-du-forholdet/>
- 14) <https://www.bluestep.no/okonomitips/artikler/hvor-mye-gjeld-er-for-mye-eksperten-svarer/>
- 15) <https://www.norges-bank.no/aktuelt/nyheter-og-hendelser/Publikasjoner/Finansiell-stabilitet---rapport/2021-finansiell-stabilitet/innhold/>
- 16) <https://www.bluestep.no/okonomitips/artikler/ flere-soker-hjelp-til-a-handtere-forbruksgjeld/>
- 17) <https://www.bluestep.no/okonomitips/artikler/ flere-soker-hjelp-til-a-handtere-forbruksgjeld/>

